

Lidija Podvalej
Neven Karković
Drena Trkulja Petković

OSVRT NA KVALITETU RADA U NASTAVI TZK NA VISOKOŠKOLSKIM USTANOVAMA

1. PROBLEM

Kakva je kvaliteta rada u području tjelesne i zdravstvene kulture na visokoškolskim ustanovama? Kako se može definirati kvaliteta tjelesne i zdravstvene kulture društva u cjelini, neke ciljane skupine (u ovom slučaju studentske populacije) ili pojedinca, na koju želimo djelovati? Prema Velikom rječniku stranih riječi B. Klaića: **kultura** (od lat. cultio-obrađivanje zemlje) u našem kontekstu znači stupanj savršenstva postignut u vladanju nekom granom znanja ili djelovanja. Pokazatelj savršenstva može biti ukupan broj subjekata koji participiraju u procesu tjelesnog vježbanja, razinu znanja koje subjekt posjeduje o svome tijelu i o utjecaju kretanja i vježbanja na sveukupni psihosomatski status, razina vještina u određenim segmentima i rezultati mjerenja antropometrijskih dimenzija i testiranja motoričkih dimenzija itd. Jesu li i materijalni uvjeti pretpostavka kvalitetnog i organiziranog vježbanja, ili je to edukacija i usavršavanje kadrova i sl.?

Vjerojatno sve to i mnogo više...

Ne moramo sumnjati da je naše društvo već prilično senzibilizirano o važnosti tjelovježbe i slijedi svjetske trendove. Svakodnevno su prisutne informacije u medijima, od radio i TV-emisija, preko novina i časopisa sve do interneta. Sve češće se govori o **zdravom životu** koji je prioritet modernog čovjeka a to podrazumijeva eliminaciju stresa, kvalitetniju prehranu, redovitu tjelovježbu, izbjegavanje štetnih navika i ovisnosti i sl. Kad se spominje nužnost redovitog vježbanja zbog preventive zdravlja, govori se o novim fitness programima iz body&mind grupacije poput pilatesa, kad se želi potaknuti mlade populariziraju se novi borilački sportovi ili ekstremni sportovi. Gdje smo mi - nastavnici TZK u svoj toj priči?

Kvaliteta rada, po mišljenju autora, ovisi prije svega o materijalnim pretpostavkama (sportske dvorane, bazeni, vanjski tereni), stupnju informatizacije predmeta, kreativnosti i motiviranosti nastavnika i mogućnosti njihovog usavršavanja (koje ovise o financijskom statusu predmeta).

Nije tajna da na Sveučilištu u Zagrebu nema dovoljno sportskih objekata i prostora. U tablici 1. prikazani su podaci o dvoranama u kojima se provodi nastava TZK, a koju financira Fond ministarstva znanosti i tehnologije.

Tablica 1.

Sportske dvorane	Broj fakulteta	Broj studenata	Kvadratura dvorana	Omjer stanja/standard m ²
SD Ekonomski fakultet	7	6.000	2.000 m ²	0,33/20
SD Martinovka	5	5.500	1.000 m ²	0,18/20
SD Kačićeva	7	2.500	300 m ²	0,12/20

Kadrovi su također od iznimne važnosti. Neki nastavnici revno provode mjerenja i testiranja motoričkih dimenzija svaki semestar. Drugi, putem anketa redovito prate interese za bavljenje sportom svojih studenata, na temelju čega rade svoje programe... ..Mnogi se pitaju kako da utječu na transformaciju psihosomatskog statusa svojih studenata i je li to (budimo iskreni) moguće bez svakodnevnog vježbanja?!!!

Kvaliteta rada se ne očituje u tome da se kvantificiraju postignuća pojedinog učenika, u ovom slučaju studenta ili studentice. Testiranja antropometrijskih ili motoričkih dimenzija nisu primarna mjera za procjenu kvalitete rada. U nekim drugim područjima, kao što je natjecateljski sport, kvantificiranje statusa subjekta je jedino (ili odlučujuće) mjerilo uspješnosti rada.

Nastavnici koji rade sa studentskom populacijom uglavnom su svjesni specifičnosti svoga zadatka. Opće prihvaćeno mišljenje je da su mladi ljudi u ovom uzrastu završili s procesom intenzivnog rasta i razvoja, te da su kroz svoju 12-godišnju edukaciju dosegli određeni stupanj znanja i vještina iz raznih sportskih aktivnosti. Na žalost, često se događa da se na prvim satovima TZK vide poražavajući rezultati dotadašnje edukacije... Naše studentice ne znaju pravilno disati, hodati, ni trčati, a o elementima tehnike i taktike pojedinih sportskih igara da i ne govorimo...

Rezultati ankete o znanju plivanja provedene na PBF-u 2004. god pokazali su da je 11% neplivača (anketom su obuhvaćene studentice prve i druge godine studija) a sredstva za nastavu plivanja (pristup bazenu) nisu dostupna.

Mnogi fakulteti još nisu svojim nastavnicima TZK osigurali vlastiti kabinet s informatičkom opremom i telefonskim priključkom. Kako u takvim uvjetima razvijati struku ili baviti se znanostima?

U nastavnom planu i programu za predmet TZK, koji je izradila Udruga nastavnika TZK Sveučilišta u Zagrebu, navedeni su sadržaji koji su atraktivni studentima. U velikoj mjeri se posvetila pažnja upravo potrebama i interesima mladog čovjeka 21. stoljeća. Pri izradi planova uvažavali su se rezultati eksperimentalnog istraživanja procjene odnosa prema sportu, postignuća i preferencije studenata Sveučilišta u Zagrebu, (F.Prot, K. Bosnar i suradnici, 2000.). Nesrazmjer materijalnih

uvjeta i realizacije programa je nova i bolna tema o kojoj se može i mora posvetiti više pažnje...

Mnogi nastavnici TZK-e na Sveučilištu u Zagrebu su prisiljeni, poput kakvog Davida Coperfielda, smišljati načine kako svojim studentima omogućiti realizaciju njihovih želja i potreba.

Uz realizaciju programa u redovnoj i izbornoj nastavi, velika se pažnja posvećuje informiranju tj. osvješćivanju studenata-ica o specifičnostima antropološkog statusa osoba njihove dobi.

Jedan od načina je i prisustvovanje tribini "Zdravo Sveučilište", koje je organizirao Dom zdravlja studenata u suradnji s Udrugom nastavnika TZK na Sveučilištu, s temama koje pokrivaju širok spektar zdravstvene kulture, od spolnog života, ovisnosti, učenja, do prehrane i kretanja.

2. ZAKLJUČAK

Studentska populacija je posljednja grupacija mladeži na koju možemo organizirano i planski djelovati u procesu edukacije u smislu stjecanja znanja i vještina prijeko potrebnih za uključivanje u redovite oblike tjelesnog vježbanja te utjecati na **motivaciju i stvaranje navika za sustavnim tjelesnim vježbanjem**. Nastavnici TZK mogu pomoći u odabiru aktivnosti koje bi bile optimalne s obzirom na to da njihove specifične potrebe i u budućem razdoblju života, nakon studija (uključivanje u područje sportske rekreacije – redovite oblike aktivnosti).

Za kvalitetan rad potrebno je:

1. poboljšanje materijalno-financijskih uvjeta rada
2. kvalitetna izobrazba kadrova i njihovo permanentno usavršavanje
3. kvalitetan odabir programa s obzirom na suvremene svjetske trendove

Primjerice, na PBF-u se od 2001. godine provodi nastava skijanja za studente i djelatnike Fakulteta ali i za ostale zainteresirane studente Sveučilišta u Zagrebu. Školu skijanja je uspješno prošlo stotinjak studenata-ica, koji su podučavani u programima za početnike - klasičnom tehnikom te u programima za napredne - modernom carving tehnikom skijanja. Za savladavanje carving tehnike primjenjuje se trener tj. carvelilno skije dužine 1m. Zbog obogaćivanja terenske nastave studenti su u poslijepodnevnim satima imali prilike klizati i igrati hokej te upoznati čari noćnog skijanja (oprema za obuku carving tehnike je dio osobnih sredstava nastavnika).

Kako je moguće definirati kvalitetu rada, recimo u nastavi skijanja (ako pretpostavimo da su grupe homogenizirane prema predznanju i svrstane u skupine optimalne veličine tj. do osam osoba)?

Je li pokazatelj uspjeha subjektivna procjena tehnike (kao na ispitu iz predmeta Skijanje na Kineziološkom fakultetu) ili brzina savladavanja novih kretnih struktura?

Je li (negativni) pokazatelj broj eventualnih povreda tijekom provedbe nastave skijanja? Je li, možda, najbolji pokazatelj uspjeha nastave skijanja subjektivni doživljaj studenata i pozitivan stav prema jednoj novoj aktivnosti kojom će se nastaviti baviti i u budućnosti?

Je li pokazatelj uspješnosti rezultat na veleslalomskoj utrci koja se organizira na kraju nastave (poput profesionalnih skijaša u svjetskom kupu koji neki još zovu – snježnim cirkusom pod geslom “brže, više, jače”)...?

U ovome radu, možda je previše pitanja a premalo odgovora.

Jedan od odgovora trebao bi biti: tjelovježba svakako da, ali redovito, radosno i korisno....

Samo aktivnosti koje ispunjavaju radošću i donose boljitak ukupnog psihosomatskog statusa čovjeka na duge staze mogu biti korisne i vrijedne truda, kako za pojedinca, tako i za društvo u cjelini.

3. LITERATURA

1. Caput -Jogunica, R., Jurković N. (2003.). 40 godina tjelesne i zdravstvene kulture na Sveučilištu u Zagrebu. Zagreb: Školska knjiga.
2. Podvalej, L., Prot, F., Bosnar, K. (2000.). Raspoloženje prema sportu studenata jednog „tipično ženskog“ fakulteta. U: Zbornik radova 9. ljetne škole pedagoga fizičke kulture Republike Hrvatske, 24.-28., lipanj 2000.
3. Čuić, S., Berlot, S., Podvalej, L. (2000.). Neke specifičnosti u nastavnom procesu TZK kod studentica. U: Zbornik radova 9. ljetne škole pedagoga fizičke kulture Republike Hrvatske, 24.-28., lipanj 2000.